

Vogelvlucht 2009 ISD Midden-Langstraat

- [Het jaarverslag over 2008](#)
- [Het financiële jaar 2008](#)
- [Het beleidsplan over 2010](#)
- [De begroting over 2010](#)

Vogelvlucht 2009 iSD Midden-Langstraat

Pagina 2 van 36

Inhoud

1. Het jaarverslag over 2008	4
2. Het financiële jaar 2008	21
2.1. Balans per 31 december 2008	21
2.2. Programmarekening 2008	22
3. Het beleidsplan over 2010	24
4. De begroting over 2010	30
5. Woordenlijst	33

1. Het jaarverslag over 2008

Algemeen

Voor de gemeenten Heusden, Loon op Zand en Waalwijk is de ISD Midden-Langstraat actief op het terrein van werk en inkomen. Wij zorgen er voor dat onze klanten een zelfstandige bestaansvoorziening verkrijgen en we activeren onze doelgroep tot maatschappelijke participatie. Als het even kan in de vorm van werk. Ook werken we actief aan het laten inburgeren van nieuwkomers en andere inburgeringsplichtigen. Onze werkzaamheden kunnen worden gevat in vier steekwoorden: meedoen, rondkomen, inburgeren en werken.

De inspanningen van de ISD moeten uiteindelijk leiden tot een situatie waarin inwoners zichzelf kunnen redden zonder hulp van buitenaf. Het afgelopen jaar gingen we verder op de koers die eerder is bepaald. Klant- en resultaatgericht werken vanuit het idee dat 'werk boven uitkering' staat was hierbij het uitgangspunt. Om klanten structureel een plekje te laten vinden (en houden) op de arbeidsmarkt, is een goed regionaal arbeidsmarktbeleid belangrijk. Wij beseffen dat dit een taak van de drie gemeenten is, maar zeggen de gemeenten tevens toe dat wij graag meedenken en mee-ontwikkelen op dit gebied.

Wapenfeiten 2008

Onze belangrijkste wapenfeiten van 2008 op een rijtje:

- Wij hielpen 173 klanten op weg naar werk.
- Wij betaalden de uitkeringen altijd op tijd uit.
- Wij zorgden er voor dat het aantal klanten flink afnam.
- Wij hebben het werkbudget (het geld waarmee we klanten activeren en re-integreren) volledig benut.

- Wij leerden onze klanten nog beter kennen.
- Wij drongen het aantal ontheffingen van de arbeidsverplichtingen behoorlijk terug.
- Samen met WML maakten we het mogelijk dat personen met een Wsw-indicatie via voortrajecten veel eerder aan het werk konden gaan.
- Wij waren druk bezig met het verder professionaliseren en verbeteren van onze dienstverlening.
- Samen met het CWI en het UWV werkten we in een zogenoemde proeftuin verder aan de ontwikkeling van een integrale en ontschotte dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden
- Wij stimuleerden wijkgericht werken. In 2008 kreeg dit meer vorm door de start van twee dienstencentra in de gemeente Heusden.

Wat is de ISD Midden-Langstraat?

De ISD voert namens de gemeenten Heusden, Loon op Zand en Waalwijk wet- en regelgeving uit op het gebied van werk, inkomen en inburgering. De ISD is een openbaar lichaam gebaseerd op een gemeenschappelijke regeling. Wij zorgen voor het verkrijgen van een zelfstandige bestaansvoorziening van onze klanten. Ook activeren wij onze klanten tot het meedoen aan de maatschappij (participatie). Verder zorgen wij voor een rechtmatige, klantgerichte en efficiënte uitvoering van de Wet werk en bijstand (WWB) en aanverwante wetten en regelingen. Kerntaken hierbij zijn arbeidstoeleiding, inkomensondersteuning en handhaving.

De organisatie

De ISD kent een dagelijks bestuur en een algemeen bestuur. De organisatie wordt gevormd door twee afdelingen: uitvoering (front-officetaken, claimbeoordeling, klantmanagement) en bedrijfsvoering (back-officetaken,

administratieve taken). Aan het hoofd van de ISD staat een directeur. De dienst telt in 2008 ongeveer vijftig fte's. Op diverse terreinen (ICT, huisvesting, salarisadministratie, klachtenprocedure, toezicht, catering, personeel en organisatie en communicatie) wordt nauw samengewerkt met andere organisaties. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan de gemeenten Heusden en Waalwijk en het intergemeentelijke Werkbedrijf voor gesubsidieerde arbeid, activering en trajecten Midden-Langstraat (WML).

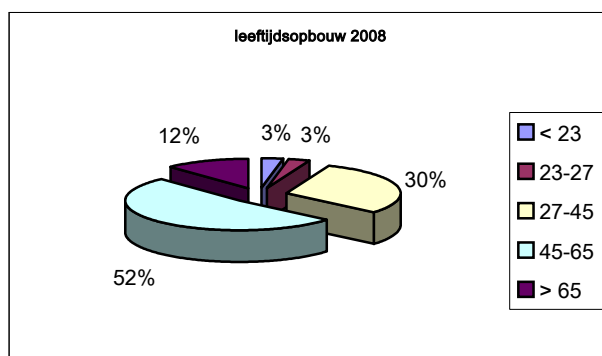
Klantenraad en ondernemingsraad

Een belangrijke samenwerkingspartner van de ISD is de klantenraad. Deze raad bestaat uit klanten en vertegenwoordigers van diverse organisaties. Met deze klantenraad zijn ook in 2008 belangrijke stappen gezet om de klantgerichtheid en de benadering van klanten verder te verbeteren. Een belangrijke interne samenwerkingspartner is de ondernemingsraad.

De klanten

De daling van het klantenbestand die sinds 2004 is waar te nemen, zette zich in 2008 versterkt voort. Landelijk was tussen het kabinet en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) dat de bestanden in 2008 gemiddeld zouden afnemen met gemiddeld acht procent. Wij hebben een afname van vijftien procent onder WWB-klanten jonger dan 65 jaar kunnen realiseren. Het onderstaande plaatje laat de opbouw van het klantenbestand zien als je de leeftijd als vertrekpunt neemt.

In 2008 boekte de ISD een overschot op het inkomensbudget (dat is het geld dat de ISD nodig heeft om de uitkeringen te betalen). Samen met onze ketenpartner CWI/UWV WERKbedrijf hebben we actief bemiddeld naar werk. Hierdoor zorgden we er voor dat veel uitkeringsaanvragen bij de poort konden worden tegengehouden. Deze bijna-klienten werden door samenwerking uit de uitkering gehouden. Nieuwe uitkeringsaanvragen werkten we in 2008 in 92 procent van de gevallen binnen onze norm van vier weken af.

Het afgelopen jaar stopte de ISD met het zelf verlenen van bijstand aan personen ouder dan 65 jaar. Dit werd uitbesteed aan de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Op deze manier realiseerden wij een meer klantgerichte dienstverlening aan deze categorie. Verder leverden wij hiermee een bijdrage aan het terugdringen van het niet gebruik van de algemene bijstand onder 65-plussers.

Klantprofielen

De ISD deelt zijn klantenbestand in aan de hand van zogenoemde klantprofielen. Deze profielen geven de afstand tot de arbeidsmarkt aan. Regelmatig kijken wij of er aanleiding is om de profielen bij te stellen. De ISD werkt met de volgende profielen: bemiddeling, arbeidsactivering en maatschappelijke participatie, zorg en rust en tijdelijke rust toe. Op basis van de indeling in klantprofielen kunnen we concluderen dat het klantenbestand steeds verder verhardt. Steeds meer klanten hebben een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit beperkt de mogelijkheden tot uitstroom op korte termijn. We blijven het uitgangspunt hanteren dat we voor iedereen een perspectief aanreiken dat leidt tot het volgende niveau op de zogenoemde re-integratie- of werkladder. De hoogst haalbare sport op deze ladder is uitstroom naar werk. Sommigen zullen echter in het geheel niet meer aan het werk komen. Meedoen aan de maatschappij blijven we echter altijd nastreven, ook voor deze categorie.

Klantprofielen	2006	2007	2008	W.V. < 27 jr	W.V. 27-45	W.V. 45-65
Bemiddeling	12%	9%	9%	21%	47%	32%
Arbeidsactivering	37%	20%	20%	13%	37%	50%
Tijdelijk rust ¹		10%	51%	4%	34%	62%
Maatsch. participatie, zorg en rust	51%	56%	18%	3%	25%	72%
Nader te bepalen		5%	2%	7%	43%	50%

Wat betreft klantenprofielen bestaan er verschillen tussen de drie gemeenten. De tabel hierna laat zien dat Loon op Zand naar verhouding minder personen heeft met de profielen bemiddeling en arbeidsactivering en meer personen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit 'hardere' bestand kan

¹ Deze groep heeft een tijdelijke ontheffing van een of meerdere arbeidsverplichtingen, maar heeft een beter perspectief op arbeidsinschakeling dan personen met het profiel maatschappelijke participatie, zorg en rust.

een verklaring zijn voor het achterblijven van de uitstroom in Loon op Zand.

Klantprofielen	Heusden		Loon op Zand		Waalwijk	
	pers.	%	pers.	%	pers.	%
Bemiddeling	22	6,9	12	8,8	44	10,3
Arbeidsactivering	75	23,4	18	13,2	80	18,7
Totaal	97	30,3	30	22	124	29

Arbeidstoeleiding en activering

Iedere uitkeringsgerechtigde of werkloze die dat niet op eigen kracht kan, wordt ondersteund bij het verkleinen van de afstand tot regulier werk. Plaatsing van werkzoekenden in reguliere banen vormt de kern. Het beleid van de ISD moet leiden tot een actieve en op maat gesneden aanpak van de re-integratie. We bouwen hierbij verder aan een breed opgezette beleidsaanpak en willen dwarsverbanden creëren tussen de verschillende beleidsvelden. De 'driehoek' economische zaken, welzijn/onderwijs en sociale zaken is hierbij de spil.

In de regio Midden-Langstraat is de gemeente Waalwijk aangewezen om een voortrekkersrol te vervullen op het terrein van het regionale arbeidsmarktbeleid. Bij de vormgeving en uitvoering van dit beleid is het zaak om de betreffende afdelingen van de drie gemeenten, de ISD, WML, UWV WERKbedrijf, de ROC's en andere onderwijsinstellingen en werkgevers(organisaties) met elkaar te (ver)binden en in samenhang hun activiteiten te laten uitvoeren. In onze regio zijn hiervoor sinds 2007 stappen gezet. De ISD levert graag zijn bijdrage aan dit regionale arbeidsmarktbeleid.

Als gevolg van de nog gunstige economische omstandigheden in 2008, de eigen inspanningen en de inzet van trajecten vonden 173 personen een plek op de arbeidsmarkt. Vanuit

een traject slaagden 150 personen hierin. Ondanks de verharding van het uitkeringsbestand kunnen wij vaststellen dat in verhouding het aantal uitstromers naar betaald werk in 2008 flink is toegenomen. Het intensiever inzetten op detacheringen heeft hieraan wel voor een groot deel bijgedragen.

Detacheringen	Aantal
Totaal aantal detacheringen	103
Waarvan gecombineerd met opleiding	11
Detachering/geen uitkering	88
Detachering/gedeelteijke uitkering	15
Vanuit detachering doorstroom naar regulier werk	11
Einde uitkering/geen medewerking	17

In 2007 zijn we gestart met accountmanagement. Dit is in 2008 in het kader van de ketensamenwerking verder uitgewerkt. Het accountmanagement WWB wordt gehanteerd voor zowel de nieuwe instromers als voor het zittend bestand. Voor de nieuwe instroom geldt dat de inzet is dat ingezet wordt op het voorkomen van een beroep op een uitkering. De vraag van de werkgever is daarbij leidend. Door het inzetten en betalen van opleidingen, trainingen, detacheringsbanen en loonkostensubsidies kan de werkzoekende worden ondersteund om te kunnen voldoen aan de vraag van de werkgever.

Voor het realiseren van uitstroom is naast de inzet van accountmanagement en klantmanagement de inkoop van re-integratieactiviteiten van belang. Hiervoor zijn we na een aanbesteding in 2008 gaan samenwerken met negen re-integratiebureaus. Verder hebben we onze poortwachtersrol nog sterker opgepakt. Binnen de keten is een werkgeversteam operationeel. Het accountmanagement van de iSD maakt hier deel van uit. Voordat een werkzoekende wordt verwezen naar

de uitkeringsintake, bekijken we de mogelijkheden voor directe bemiddeling nauwlettend. Als onderdeel van de gezamenlijke vraaggerichte werkgeversbenadering is deze methode in 2008 voortgezet. Directe bemiddeling kan vooral voor de beter bemiddelbaren worden ingezet. Op basis van de resultaten in 2008 zien we een verschuiving. Daar waar deze werkwijze in 2006 en 2007 een aanzienlijk aantal rechtstreekse plaatsingen opleverde en dus beperking van de instroom, zien we in 2008 dat een fors aantal personen instroomde in een traject (34 procent) of op dat moment niet bemiddelbaar bleek (26 procent). De bemiddelbaarheid nam dus af.

Het poortwachterstraject is voor 339 personen opgestart. In 8 procent van de gevallen werd de persoon direct bemiddeld naar werk, 17 procent zag af van het doen van een aanvraag en bij 15 procent van die groep bleek er sprake te zijn van een onterechte melding (voldoende inkomsten, voorliggende voorziening). Totaal deed in 40 procent van de meldingen de aanvrager geen beroep meer op een uitkering.

In 2008 gingen we verder met workfirst, fraudepreventie en de in 2007 opgezette projecten Participatie & Activering en Sport & Beweging. We startten ook een nieuw project op: de dienstencentra in de gemeente Heusden. Alle inspanningen zorgden er voor dat onze klanten in beweging kwamen. Dit leidde er onder meer toe dat personen zich betrokken gingen voelen bij de maatschappij, geen uitkering meer nodig hadden en zelfs aan de slag konden gaan op de reguliere arbeidsmarkt.

Andere ontwikkelingen in 2008 waren het invoeren van een integraal verzuimbeleid als onderdeel van re-integratietrajecten, het aanbieden van zogenoemde voortrajecten aan bijstandsklanten met een Wsw-indicatie, en het bieden van

scholing en training aan (jonge) klanten om een duurzame plek op de arbeidsmarkt te verkrijgen.

Trajecten	Heusden		Loon op Zand		Waalwijk		ISD	
	traj.	pers.	traj.	pers.	traj.	pers.	traj.	pers.
Trajectactiviteiten start 2008	451	265	111	81	557	322	1119	668
Trajectactiviteiten start <2008	176	137	53	43	249	186	478	366
Trajectactiviteiten in 2008 ²	627	323	164	101	806	415	1597	839
Beëindigde activiteiten start 2008	295		57		340		692	
Beëindigde activiteiten start <2008	143		42		172		357	
Beëindigde activiteiten 2008	438		99		512		1049	
Lopende trajecten start 2008	156		54		217		427	
Lopende trajecten start <2008	33		11		77		121	
Lopende trajecten 31-12-2008	189		65		294		548	
Beëindigde act. succesvol	285		62		328		675	
Beëindigde act. gebrek motivatie	12		3		14		29	
Beëindigde act. ziekte	25		9		20		54	
Beëindigde act. verhuizing	9		1		3		13	
Beëindigde act. andere activiteit	57		10		78		145	
Beëindigde act. verzoek ISD	13		6		34		53	
Beëindigde act. verzoek klant	21		2		15		38	
Beëindigde act. verzoek Rib	12		5		14		32	
Beëindigde act. overige	4				6		10	
Beëindiging uitkering uit act. w.v. beëindigingen naar werk		92		25		99		216
		61		16		73		150

² * Het aantal personen in de trajectactiviteiten 2008 is niet de optelsom van de personen in de gestarte trajectactiviteiten 2008 en gestarte trajectactiviteiten van vóór 2008. Aan 195 personen is vóór 2008 een activiteit aangeboden die in 2008 doorliep + een nieuwe activiteit in 2008.

ISD als uitvoerder	Heusden	Loon op Zand	Waalwijk	ISD
	Trajecten	Trajecten	Trajecten	Trajecten
ISD Midden-Langstraat	164	39	209	412
ISD-accountmanagement	25	9	35	69
ISD-arb.bemidd./activering	4	2	3	9
ISD-arb.bemiddeling ISD	66	16	94	176
ISD-proefplaatsing	2		8	10
ISD-diagnose DMA	20	4	23	47
ISD-soc.activering	43	7	39	89
ISD-diversen	4	1	8	13

Percelen	Heusden	Loon op Zand	Waalwijk	ISD
	Trajecten	Trajecten	Trajecten	Trajecten
P 1: Detachering	57	13	72	142
P 2: Alleenstaande ouders	3	1	3	7
P 3: Participatiebanen	17	3	41	61
P 4: Job hunting	9	5	4	18
P 5: Work first	11	7	21	39
P 6: Herijking/med. keuring	154	31	174	359

WML als uitvoerder	Heusden	Loon op Zand	Waalwijk	ISD
	Trajecten	Trajecten	Trajecten	Trajecten
WML	77	27	97	201
WML-arb.bem./activering	13	4	13	30
WML-arbeidsdiagnose	24	3	30	57
WML-arb.kundig advies	10	1	9	20
WML-detacheringsbaan	3	4	6	13
WML-WSW-voortraject	12	11	24	47
WML-begeleiding WSW	4	1	6	11
WML-loonkostensubsidie	6	2	3	11
WML-work first	5		5	10
WML-diverse		1	1	2

Diverse uitvoerders	Heusden	Loon op Zand	Waalwijk	ISD
	Trajecten	Trajecten	Trajecten	Trajecten
CWI-Testcentrum	2		5	7
CWI-WIA	4		5	9
Fith	7	1	4	12
IMK	2			2
Ergo Sport&Bewegen	21	5	24	50
Stadsbank			31	31
Koning Willem-1-College	13			13
ROC Midden-Brabant		14	11	25
Radar Dienstencentra	18		1	19
Tempo-Team	4	1	4	9
Losse traj. div. aanbieders	22	8	37	86

Randstad Rentree als uitvoerder Heusden Loon op Zand Waalwijk ISD

	Trajecten	Trajecten	Trajecten	Trajecten
Randstad Rentree	13	3	23	39
RR-duaal	4	1	7	12
RR-arbeidsbem./activering			1	21
RR-werkend naar werk	5	1	13	18
RR-niet zonder werk	4	1	2	5

Uitvoerders Heusden Loon op Zand Waalwijk ISD

	Trajecten	Trajecten	Trajecten	Trajecten
St. Pijler (WML)	28	5	39	72
SP-arb.kundig/medisch advies	27	4	33	64
SP-duaal	1	1	2	4
SP-diversen			4	4
Tempo-Team	4	1	4	9

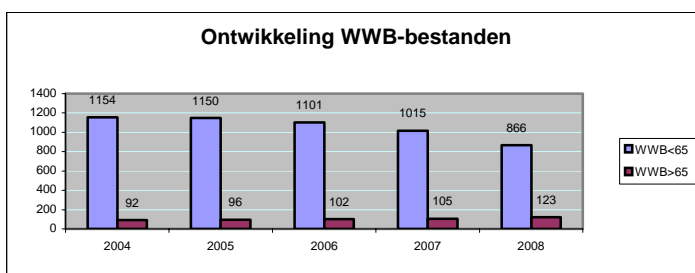
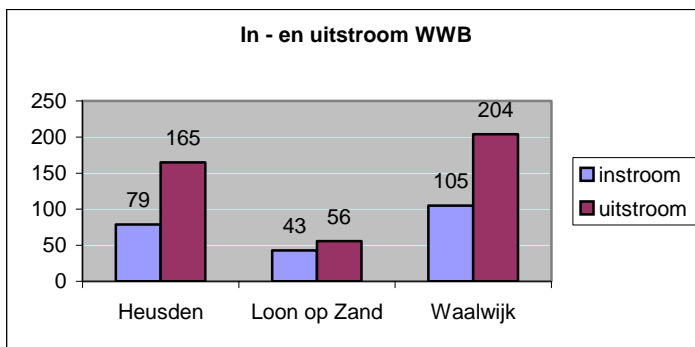
Inkomensondersteuning

De WWB is het afgelopen jaar op enkele belangrijke punten aangepast of kreeg anderszins extra uitvoeringsaccenten, die vanaf 2009 een rol gaan spelen. Zo gaat het Werkdeel vanaf 2009 op in het participatiebudget. Het samenvoegen van budgetten geeft gemeenten meer armslag om mensen aan het werk te helpen. Verder is de langdurigheidstoelage gedecentraliseerd. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor eigen beleid. Eind 2008 werd aan gemeenten gevraagd mee te werken aan de verstrekking van een eindejaarsuitkering aan huishoudens met een kleine portemonnee. De IOAW, IOAZ en BBZ kenden geen vermeldenswaardige veranderingen.

Het klantenbestand van de ISD ontwikkelde zich in 2008 gunstig. Het aantal WWB-ers daalde naar 989. Hiervan waren 123 personen 65 jaar of ouder. Het totale WWB-bestand daalde met 12 procent. Het aantal personen jonger dan 65 jaar zelfs met 15 procent. De ontwikkeling van het bestand was zodanig dat de uitkeringen uit het beschikbare budget

konden worden voldaan. De voorspoedige ontwikkeling van het bestand is onder meer toe te schrijven aan een afname van het aantal aanvragen met 22 procent. Het aantal aanvragers voor een periodieke WWB-uitkering voor levensonderhoud jonger dan 65 jaar nam met 58 af en kwam uit op 352. Het aantal toekenningen op 227. Het merendeel van de instromers heeft een leeftijd tussen de 23 en 45 jaar. Verder speelde de uitstroom naar werk een rol en bleef het aantal draaideurklanten beperkt.

Uitkeringen op 31 december 2008

	Totaal		Heusden		Loon op Zand		Waalwijk	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
WWB	1120	989	420	362	157	149	587	478
w.v. (65+)	107	123	33	37	14	17	60	69
IOAW	33	31	6	8	5	5	22	18
IOAZ	16	16	5	4	3	6	6	6
BBZ	4	4	1	0	0	3	3	1
TOTAAL	1171	1040	432	374	165	163	618	503

Hoogwaardig handhaven

Bij de uitvoering van de aan ons opgedragen regelgeving is het van belang dat de uitkeringen terechtkomen bij degenen die er echt op aangewezen zijn. Naast het principe van 'werk boven uitkering' is daarom hoogwaardige handhaving een belangrijk aspect in de bedrijfsvoering. Het algemeen bestuur heeft hiervoor de uitgangspunten geformuleerd in een handhavingsplan. De handhavingsactiviteiten bestaan uit: vroegtijdig informeren, op maat controleren, optimaliseren van de dienstverlening, daadwerkelijk en effectief sanctioneren.

Hoogwaardig handhaven	2007	2008
Onderzoeken sociale recherche	52	26
Uitgestroomde klanten	428	424
Reden uitstroom		
• Werk	43%	41%
• Geen inlichtingen	17%	12%
• Andere gemeente	11%	9%
• Aangaan relatie	7%	6%
Schending inlichtingenplicht	82	56
Terugvorderingen	€ 410.886	€ 520.211
• Aantal terugvorderingen	93	117
• Gemiddelde vordering	€ 4.418	€ 4.426

Financiën/bedrijfsvoering

In 2008 bleven de apparaatskosten binnen het budget. Verder boekten we een positief resultaat op het inkomensdeel. Het maximale reserve inkomensdeel is met 868.614 euro overschreden. Dit biedt mogelijkheden voor aanvullend beleid.

Het afgelopen boekjaar voldeed de iSD aan de eisen met betrekking tot de rechtmatigheid. In 2008 waren we druk bezig met het opnieuw vormgeven van ons klantmanagement. In 2009 zal dit zijn beslag nemen. De samenwerking met de ketenpartners is onder aansturing van een BVG managementteam verder geïntensiveerd met het oog op een toekomstige integrale dienstverlening.

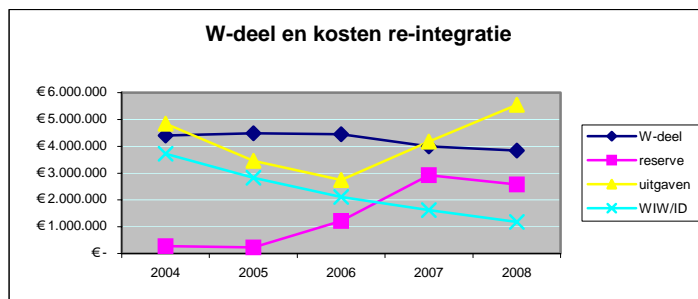
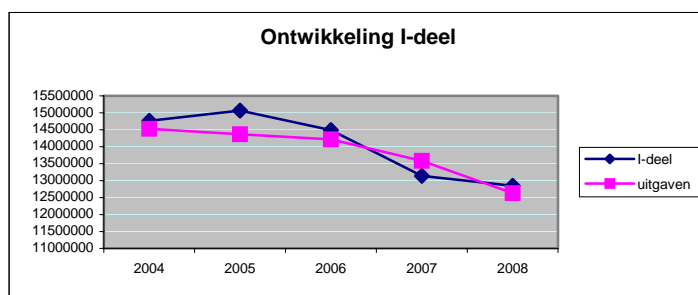
Uitgaven algemene bijstand		
Totaal		
	2007	2008
Budget	13.143.148	12.853.331
Uitgaven	13.587.327	12.633.496
% budget	103	98

Uitgaven algemene bijstand						
	Heusden		Loon op Zand		Waalwijk	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Budget	4.820.255	4.703.078	1.669.375	1.635.805	6.653.518	6.514.448
Uitgaven	5.293.052	4.854.231	1.822.955	1.809.663	6.471.320	5.969.602
% budget	110	103	109	111	99	92

Werkdeel iSD totaal		
Totaal		
	2007	2008
Budget	3.997.258	3.840.995
Saldo 2006/7	2.923.804	2.574.717
Beschikbaar	6.921.062	6.415.712
Uitgaven	4.179.821	5.544.368
Percentage	105	144

Werkdeel per gemeente						
	Heusden		Loon op Zand		Waalwijk	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Budget	1.214.982	1.167.395	524.574	480.363	2.257.702	2.193.237
Saldo 2006/7	956.765	799.285	202.102	82.154	1.764.937	1.693.278
Beschikbaar	2.171.747	1.966.680	726.676	562.517	4.022.639	3.886.515
Uitgaven	1.372.462	2.047.467	644.522	690.731	2.162.837	2.806.169
Percentage	113	175	123	144	96	128

IOAW, IOAZ en Bbz

Voor deze uitkeringen geldt dat de uitkeringslasten voor 75 procent worden gedeclareerd bij het Rijk. Het aandeel van de gemeente is 25 procent. Het Rijk verstrekt hiervoor een 'vast budget', waaruit deze kosten geheel of gedeeltelijk worden bestreden.

Uitgaven IOAW, IOAZ en BBZ 2008

	Totaal		Heusden		Loon op Zand		Waalwijk	
	Uitgaven	Over	Uitgaven	Over	Uitgaven	Over	Uitgaven	Over
IOAW	446.493	62.575	78.873	40.699	66.967	9.280	300.653	12.596
IOAZ	227.364	- 13.535	61.401	-2.429	78.488	-13.794	87.475	2.688
BBZ	-57.706	132.103	-30.978	82.514	-5.915	4.686	-20.813	44.903

Aanvullende inkomensondersteuning

De WWB kent in de vorm van de bijzondere bijstand en de langdurigheidstoeslag twee regelingen voor aanvullende inkomensondersteuning.

Het verstrekken van bijzondere bijstand. Via bijzondere bijstand kan in individuele bijzondere omstandigheden bijstand worden verstrekt in noodzakelijke kosten. De mogelijkheid van categoriale bijstandsverlening is beperkt. In dit kader biedt de ISD een collectieve zorgverzekering aan voor alle minima tot 112 procent van de bijstandsnorm.

Het verstrekken van een langdurigheidstoeslag voor personen die vijf jaar of langer aan bepaalde voorwaarden met betrekking tot inkomen en (gebrek) aan arbeidsperspectief voldoen.

Verder maken de gemeenten er werk van om hun burgers gericht te ondersteunen en hen daardoor te kunnen laten deelnemen aan maatschappelijke activiteiten die voor een ieder gewenst zijn. Ook biedt elke gemeente de mogelijkheid van kwijtschelding van diverse gemeentelijke belastingen. Nieuw in 2008 was de eenmalige eindejaarsuitkering van vijftig euro voor huishoudens met een kleine portemonnee.

Kosten bijzondere bijstand exclusief collectieve verzekering

	Totaal		Heusden		Loon op Zand		Waalwijk	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Uitgaven	508.178	520.625	161.596	184.954	132.667	119.281	213.915	216.390
Aantallen	1.443	1.327	491	451	308	335	644	541
Per burger	4,56	4,66	3,77	4,29	5,80	5,20	4,69	4,74

De eindejaarsuitkering 2008

	Totaal	Heusden	Loon op Zand	Waalwijk
	2008	2008	2008	2008
Uitgaven	112.200	33.200	14.750	64.250
Aantallen	2.244	664	295	1.285

Kosten bijzondere bijstand voor de collectieve verzekering

	Totaal		Heusden		Loon op Zand		Waalwijk	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Uitgaven	38.901	32.868	14.961	11.183	5.337	4.661	18.603	17.024
Aantallen	1.369	1.353	445	473	185	186	739	694
Per burger	0,35	0,29	0,35	0,26	0,23	0,20	0,41	0,37

2. Het financiële jaar 2008

2.1. Balans per 31 december 2008

	2008	2007
	Debet	Debet
Activa		
Vaste activa		
Materiele vaste activa		
Investerings met een economisch nut	133.261	131.107
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	828.601	1.524.220
Overige vorderingen	2.677.635	2.708.241
	<u>3.506.236</u>	<u>4.232.461</u>
Liquide middelen		
Bank- en giroaldi	4.551.684	5.915.290
Overlopende activa		
	212.943	411.691
Totaal	<u>8.404.124</u>	<u>10.690.549</u>
	Credit	Credit
Passiva		
Vaste passiva		
Eigen Vermogen		
Bestemmingsreserves	3.473.967	2.494.208
Nog te bestemmen resultaat begrotingsjaar	868.614	1.324.002
	<u>4.342.581</u>	<u>3.818.210</u>
Voorzieningen		
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	145.000	127.000
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar		
Overige schulden	1.490.693	2.093.552
Overlopende passiva		
	2.425.850	4.651.787
	<u>8.404.124</u>	<u>10.690.549</u>

2.2. Programmarekening

	Realisatie 2008		Begroting 2008 na wijziging		Begroting 2008 voor wijziging	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Rijksmiddelen:						
WWB Werkdeel	3.840.995	3.840.995	3.990.000	3.990.000	3.990.000	3.990.000
WWB Inkomensdeel	13.089.289	13.309.125	13.295.000	13.304.000	13.295.000	13.304.000
WWW	1.980	2.640	-	-	-	-
loaw/loaz/Bbz	841.775	1.022.916	1.100.000	1.100.000	1.100.000	1.100.000
Kinderopvang	26.693	26.693	30.000	30.000	30.000	30.000
Totaal saldo Rijksmiddelen		401.637		9.000		9.000
Vrijval debiteuren		246.252				
Vrijval apparaat vorig jaar		37.132				
Apparaatskosten						
Personele kosten	3.729.918		3.343.768		3.427.000	
Afschrijvingen op materiele vaste activa	33.903		29.000		29.000	
Lasten/baten bedrijfsvoering	1.525.711	243.111	1.513.000		1.434.000	
Bijdrage gemeenten		4.885.768		4.885.768		4.890.000
Totaal saldo bedrijfslasten		160.653				
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor bestemming		524.369		9.000		9.000
Toevoegingen aan reserves	2.622.494		9.000		-	
Onttrekking aan reserves	2.966.739					
Saldo mutaties reserves		344.245				
Nog te bestemmen resultaat		868.614				9.000

	Realisatie 2007	
	Lasten	Baten
Rijksmiddelen:		
WWB Werkdeel	3.997.258	3.997.258
WWB Inkomensdeel	14.131.177	13.686.998
WWW	1.575	2.100
loaw/loaz/Bbz	1.314.772	1.314.772
Kinderopvang	16.122	16.122
Totaal saldo Rijksmiddelen		443.654
Vrijval debiteuren		258.346
Vrijval voorzieningen (IOAW/IOAZ/Bbz)		1.040.609
Apparaatskosten		
Personele kosten	2.932.777	
Afschrijvingen op materiele vaste activa	28.623	
Overige bedrijfskosten	2.187.240	290.149
Bijdrage gemeenten		5.346.291
Totaal saldo bedrijfslasten		487.800
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor bestemming		1.343.101
Toevoegingen aan reserves	686.446	
Onttrekking aan reserves	667.347	
Nog te bestemmen resultaat		1.324.002

Toelichting op de Rijksmiddelen

	Realisatie 2008	Begroot 2008	Realisatie 2007
Werkdeel WWB			
Budget lopend jaar	3.840.995	3.990.000	3.997.258
Overgeheveld budget vorig jaar	2.574.717		
Uitgaven	5.544.369	3.990.000	3.997.258
Overheveling naar volgend jaar	871.343		
Saldo	0	-	-
Inkomensdeel WWB			
Ontvangsten	13.309.125	13.304.000	13.686.998
Uitgaven	13.089.289	13.295.000	14.131.177
saldo	219.836	9.000	444.179
BBZ			
Ontvangsten	291.823	476.000	472.267
Uitgaven	159.722	476.000	472.267
Saldo	132.102	-	-
IOA			
Ontvangsten	731.093	624.000	842.505
Uitgaven	682.053	624.000	842.505
Saldo	49.040	-	-
WWV			
Ontvangsten	2.640	-	2.100
Uitgaven	1.980	-	1.575
Saldo	660	-	525
Kinderopvang			
Ontvangsten	26.693	30.000	16.122
Uitgaven	26.693	30.000	16.122
Saldo	-	-	-
Resultaat op rijksbijdragen	401.637	9.000	443.654

3. Het beleidsplan over 2010

De ISD werkt met een visie en een beleidsprogramma over meerdere jaren. In 2008 is ons meerjarenbeleidsplan 2008-2011 vastgesteld. In dit plan schetst de ISD de routekaart voor de korte en middellange termijn. Het meerjarenbeleidsplan wordt telkens uitgewerkt in jaarlijkse beleidsplannen.

Programmalijnen

Ook in 2010 hanteert de ISD zijn drie programmalijnen voor de termijn tot 2012:

- De ISD als betrouwbare uitvoerder van de WWB.
- De ISD als partner in regionaal arbeidsmarktbeleid.
- De ISD als motor voor participatie.

De ISD wil iedere klant in beeld hebben. Elke klant staat op een sport van de werkladder en volgt een daarbij passend traject. Wij hebben de vraagzijde van de arbeidsmarkt goed in beeld en zorgen dat de bemiddelbare klant in contact wordt gebracht met werk en werkgevers. Daarnaast is de ISD een belangrijk partner en deskundig speler op het gebied van arbeidsmarktbeleid. Wij adviseren gemeenten en andere spelers en zijn een professioneel uitvoerder van het gemeentelijk arbeidsmarktbeleid. Daarbij hebben wij samen met de partners een integrale dienstverlening ontwikkeld voor zowel werkzoekenden als werkgevers. Op participatiegebied weet de ISD goed wat de mogelijkheden zijn. Ook de taken en rollen die wij hierin willen vervullen en onze mogelijkheden worden erkend en benut. Ook voor mensen met een beperkte arbeidsproductiviteit kan zo optimaal mogelijk gezocht worden naar passende arbeidsmogelijkheden of maatschappelijke participatie als eerste opstap naar een passende arbeidsmogelijkheid.

Economie in een recessie

De Nederlandse economie is in een recessie beland. De vooruitzichten zijn in recordtempo verslechterd en de verwachting is dat in 2009 en 2010 nog geen sprake kan zijn van een herstel. Er is een einde gekomen aan een periode van sterke werkgelegenheidsgroei en krapte op de arbeidsmarkt. Een economische neergang treft vaak als eerste groepen die het al relatief moeilijk hebben op de arbeidsmarkt, zoals jongeren, laagopgeleiden en allochtonen.

De afgelopen jaren hebben nogal wat uitkeringsgerechtigden een plaats kunnen vinden op de arbeidsmarkt. In dat opzicht is de ontwikkeling in de ISD-regio bovengemiddeld positief. De verwachting is dat deze 'winst' in 2009 en 2010 weer ingeleverd wordt.

Toename van het aantal uitkeringsgerechtigden

De ISD wordt in 2009 en 2010 geconfronteerd met een forse en snelle toename van het aantal uitkeringsgerechtigden. Voor 2010 gaan we uit van een gemiddeld uitkeringsbestand van 1122 WWB-ers jonger dan 65 jaar. Dit zal een grote impact hebben voor de dienstverlening aan de doelgroep, zeker in een periode waar de budgetten onder druk staan. Jongeren zullen in tegenstelling tot de afgelopen jaren in grotere mate hiervan deel gaan uitmaken. Ook wordt verwacht dat in toenemende mate een beroep op ondersteuning wordt gedaan door personen die nog werken. Facilitering is mogelijk via het Bbz voor zelfstandigen, maar met behulp van het participatiebudget kunnen personen worden ondersteund bij een traject van werk naar werk.

Juist op het moment dat het werkbudget fors onder druk staat en reserves in beperkte mate aanwezig zijn, staat de ISD samen met gemeenten, ketenpartners en werkgevers voor de

uitdaging de groei van de werkloosheid en het weglekken van kennis te beperken. Door onorthodox te denken en te handelen, in te zetten op van werknaarwerkarrangementen, jongeren een scholings- en of werkaanbod te doen, stages en werkervaringsplaatsen te creëren en vakmanschap te behouden. Verder blijft het voor ons belangrijk om klanten die al langer in ons bestand zitten zo goed mogelijk voor te bereiden op de arbeidsmarkt voor het moment waarop de match met de vraag op de arbeidsmarkt wél kan worden gemaakt.

De ISD krijgt niet alleen te maken met een hogere instroom, maar ook met een lagere uitstroom. Het perspectief op arbeid voor het zittend bestand is al beperkt gelet op de kenmerken van het bestand. Daarnaast moeten onze klanten opboksen tegen een toenemende concurrentie op de arbeidsmarkt bij een teruglopend vacatureaanbod. Met de komst van het participatiebudget hebben gemeenten in feite een nieuwe doelgroep gekregen. Het budget kan immers ingezet worden voor werkenden. Door werkenden te ondersteunen van werk naar werk kan onnodige instroom worden beperkt. Daar staat tegenover dat er nog onduidelijkheid is over de hoogte van het budget.

Koers op hoofdlijnen

Voor 2010 hebben we een koers op hoofdlijnen uitgezet. Doelen en prioriteiten kunnen gaandeweg het jaar worden bijgesteld als de situatie daar om vraagt. Eind 2009 wordt het beleidsplan geactualiseerd. Graag willen wij hier wat duidelijkheid geven over onze plannen en ambities voor 2010. Voor meer details verwijzen wij u graag naar de complete versie van ons beleidsplan.

Meetbaar klantgericht

Door de forse afroming van het uitkeringsbestand in de achterliggende jaren, is het zittende bestand verhard. De leeftijdsopbouw van het klantenbestand is zodanig dat 51 procent een leeftijd heeft tussen 45 en 65 jaar, een derde is tussen de 25 en 44 jaar en slechts 3 procent bestaat uit jongeren onder de 23 jaar. Het aandeel 65-plussers bedraagt 11 procent. Van alle 65-minners heeft 21 procent een ontheffing van de arbeidsplicht. Ongeveer 9 procent heeft een betrekkelijk korte afstand tot de arbeidsmarkt. Bijna 70 procent heeft een erg grote afstand tot de arbeidsmarkt en is daarom in 2009 en 2010 geen reëel aanbod voor die markt. De verhoogde instroom met schoolverlaters en personen met een recente werkervaring, zal een ander beeld van het bestand te zien geven. Directe bemiddeling, scholing of omscholing al dan niet in combinatie met werk zullen moeten worden ingezet om de nieuwe instroom geschikt te maken voor de arbeidsmarkt. Een doelgerichte aanpak van de jongeren staat voorop om te voorkomen dat deze categorie te lang buitenspel blijft staan met alle gevolgen van dien. Daarnaast zal er een evenwichtige aanpak moeten blijven voor de personen die op activering aangewezen zijn.

De ISD wil meetbaar klantgericht werken. In 2010 gaan we het klanttevredenheidsonderzoek herhalen. We koersen op een minimale score van 7,5. Nog belangrijker is echter ons plan om kritiekpunten weg te nemen en te voorkomen. Dit doen we door middel van een verbeterplan dat we samen met de klantenraad gaan opstellen. Nieuw is dat we in 2010 voor specifieke projecten klantenpanels gaan inzetten. De panelleden vragen we dan hoe zij onze specifieke dienstverlening ervaren. Op het gebied van handhaving en controle gaan we in 2010 werken met het geactualiseerde handhavingsbeleidsplan en controleplan.

Meetbaar resultaatgericht

Niet alleen richt de ISD zich in 2010 op een meetbaar klantgerichte werkwijze. Ook op het gebied van resultaatgerichtheid hebben wij ambities en plannen. Ook op dat gebied willen we meetbaar aan de slag. Zo zetten we volop in op een sluitende aanpak voor jongeren. Deze aanpak is gericht op het behalen van een startkwalificatie en het opdoen van werkervaring. Het doel is te komen tot een duurzame arbeidsinschakeling. Dit geldt zowel voor schoolverlaters als voor personen die ontslagen zijn of met ontslag bedreigd worden. In 2010 gaat de ISD terughoudend om met het realiseren van nieuwe detacheringen. Verder geeft de ISD gerichte aandacht aan het toepassen van het Bbz en de mogelijkheden voor startende ondernemers. Onnodige instroom in de bijstand willen wij voorkomen door het participatiebudget in te zetten voor de ondersteuning van ontslagbedreigden van werk naar werk. De ruimte die dit budget biedt, zouden we graag benutten door dit budget ook in te zetten voor ondersteuning van re-integratie van personen buiten de woongemeente, maar wel binnen de gemeenten die deel uitmaken van onze gemeenschappelijke regeling. In 2010 merken wij de Nuggers en Anw-ers niet aan als een doelgroep met prioriteit.

Meetbaar samenwerkingsgericht

De ISD werkt al jaren nauw samen met keten- en samenwerkingspartners. In 2010 gaan we verder op de eerder door ons ingeslagen weg. Ook hierbij willen we meetbaar samenwerkingsgericht aan de slag gaan. Zo kiezen we voor een integrale werkgeversbenadering. Werkgevers uit iedere gemeente in de Midden-Langstraat krijgen één herkenbaar aanspreekpunt bij het Werkplein Midden-Langstraat. Wat betreft onze werkgeversbenadering kiezen we voor een specialisatie in een aantal bedrijfssectoren. Deze sectoren

zijn: zorg, metaal en transport/logistiek of detailhandel. We kiezen voor deze sectoren omdat deze het meeste perspectief bieden. Om samen met onze ketenpartners goed beslagen ten ijs te komen, stellen we ieder jaar een zogenoemd ketenjaarplan op. We doen verslag van onze ketenactiviteiten in de ketenrapportages die elk kwartaal verschijnen. Het is ons streven om een groter deel van de vacaturetaart te krijgen. Dit wil zeggen dat we ons procentuele aandeel op de vacaturemarkt willen vergroten. Hierbij richten de accountmanagers zich ook op het binnenhalen van stages en leerbanen.

Meetbaar participatiegericht

Meedoen aan de samenleving is de eerste stap richting werk. De ISD werkt er aan dat zo veel mogelijk burgers meedoen. Ook dit doen wij op een meetbaar participatiegerichte manier. In 2010 willen we onze klanten op een zogenoemde participatieladder hebben geplaatst. Verder is de sociale kaart dan ontwikkeld. We weten met andere woorden wat er te koop is op participatiegebied. Ook hebben we kennis genomen van de ideeën van de gemeenten met betrekking tot de eventuele strategische keuzes rondom het participatiebudget. Onze dienstverlening wordt hierop afgestemd. Gemeentelijke activeringsinitiatieven – denk hierbij aan de dienstencentra in de gemeente Heusden – kunnen rekenen op ons enthousiasme. Omdat deze projecten re-integratieaspecten hebben, wil de ISD ze graag ondersteunen met de inzet van re-integratiemiddelen.

4. De begroting over 2010

	Begroting 2010		Begroting 2009		Realisatie 2008	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Rijksmiddelen:						
WWB werkdeel budget	4.002.000	3.874.000	4.172.000	3.658.000	5.544.368	3.840.995
WWB werkdeel overheveling	115.000	243.000	1.844.000	2.358.000	871.344	2.574.717
WWB inkomensdeel	13.154.000	13.154.000	12.521.000	12.521.000	13.089.289	13.309.125
WWV	2.000	2.000	2.000	2.000	1.980	2.640
loaw/loaz/Ebz	1.242.000	1.242.000	1.034.000	1.165.000	841.775	1.022.916
Kinderopvang	-	-	16.000	16.000	26.693	26.693
Totaal saldo Rijksmiddelen				131.000		401.637
Vrijal debiteuren						246.252
Vrijal nog te betalen						37.132
Bedrijfslasten:						
Personele kosten	3.622.000		3.547.000		3.729.918	
Afschrijvingen op materiele vaste activa	29.000		29.000		33.903	
Overige bedrijfskosten	1.610.000		1.657.000		1.525.711	
Rente baten		123.000		121.000		243.111
Gemeentelijke bijdrage		5.138.000		5.112.000		4.885.768
Bedrijfsresultaat						160.653
Resultaat uit bedrijfsuitvoering voor bestemming				131.000		524.369
Toevoegingen aan reserves					2.622.494	
Onttrekking aan reserves					2.966.739	
Saldo mutaties reserves						344.245
Nog te bestemmen resultaat				131.000		868.614

Toelichting op de begroting

Bij het opstellen van deze begroting zijn cijfers van 2009 geïndexeerd volgens de Nota van Uitgangspunten Begroting 2010. Op het moment van opstellen van deze begroting was nog niet bekend of en hoe het Rijk de budgetten zal aanpassen als gevolg van de recessie. Hierover komt pas meer duidelijkheid in de loop van 2009. In deze begroting is de recessie – en de impact ervan voor de ISD – daarom nog nauwelijks verwerkt. Als er duidelijkheid over bestaat en er aanleiding toe is, kan worden besloten de begroting te wijzigen.

Tot en met de vorige begroting presenteerden we WWB werkdeelbudget als budgetneutraal. De lasten zijn gelijk aan de baten. Om een beter inzicht te bieden, maken we vanaf begroting 2009 binnen het werkdeel onderscheid tussen de werkelijke baten en lasten uit exploitatie en de baten en lasten uit overheveling (vanuit vorig jaar en naar volgend jaar). Het totale werkdeel blijft op de begroting budget neutraal. In dit overzicht wordt nog wel een over te hevelen bedrag gepresenteerd. Dit betreft de saldering van de tekorten/overschotten van de ISD-gemeenten.

In 2008 is deels al een beroep gedaan op het budget 2009 als gevolg van de meeruitgaven over 2008. Voor 2009 betekent dit dat er afspraken moeten worden gemaakt over de besteding van de W-middelen om tekorten in 2009 en later te voorkomen. Het budget voor het werkdeel van het WWB-budget maakt vanaf 2009 deel uit van het Participatiebudget. Jaarlijks stelt het Rijk een budget ter beschikking waarvan een deel is bepaald door het werkdeel.

Het budget WWB inkomensdeel 2010 is licht hoger dan wat werd begroot over 2009. Dit komt omdat de budgetten voor de WWB tot en met 2011 zijn vastgesteld en jaarlijks alleen worden bijgesteld als gevolg van Rijksbeleid en loonontwikkelingen. Hierbij is rekening gehouden met afspraken over de ontwikkeling (afname) van het macrobudget. Deze aanpassingen zijn verwerkt in deze begroting.

Voor 2010 begroten we een budget te ontvangen van 12.704.000 euro. Van debiteuren verwachten we in 2010 450.000 euro te ontvangen. Samen met het Rijksbudget brengt dat de verwachte baten op het WWB inkomensdeel op 13.154.000 euro. De raming voor de personele kosten in 2009

is ten opzichte van de begroting 2009 inmiddels verlaagd met 84.000 euro. Dit is het gevolg van de overheveling van taken van de ISD naar de zorgloketten.

De gemeentelijke bijdragen in 2009 zijn inmiddels met hetzelfde bedrag verlaagd. In de begrotingscijfers voor 2010 is deze verlaging van personele kosten en van gemeentelijke bijdrage structureel doorgerekend. De rentebaten zijn voor 2010 ongeveer even hoog begroot als voor 2009. Ten opzichte van 2008 is dat een bijstelling naar beneden. In 2008 zijn door verhoogde inzet op re-integratieactiviteiten vooral de beschikbare gelden voor het WWB-werkdeel flink afgenomen, waardoor begrote rentebaten vanaf 2009 lager zijn dan voorheen.

Het budget voor BBZ is geormerkt. De BBZ-uitgaven blijven moeilijk voorspelbaar, omdat vooraf niet in te schatten is hoeveel personen een beroep zullen doen op een BBZ-voorziening. Ontvangsten bestaan uit een vast budget dat het Rijk toekent, declaraties bij het Rijk en ontvangsten uit terugbetaalde leningen.

Wat betreft de IOAW/IOAZ zijn er geen bijzonderheden. Dit betreft een relatief klein en redelijk stabiel bestand. De rijksvergoeding en rijksbudgetten zijn toereikend. Er wordt zelfs nog een deel overgehouden.

5. Algemene afkortingenlijst

AB	Algemeen bestuur ISD Midden-Langstraat. Dit bestuur bestaat uit één collegelid en twee raadsleden uit elke gemeente.
AKO	Algemeen Keten Overleg
Akw	Algemene kinderbijslagwet.
Anw	Algemene nabestaandenwet.
Aow	Algemene ouderdomswet.
Awb	Algemene wet bestuursrecht.
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten.
Bbz 2004	Bijstandsbesluit zelfstandigen. Dit is een inkomens- en kredietvoorziening voor zelfstandigen.
CEP	Centraal Economisch Plan. Jaarlijkse publicatie van het Centraal Planbureau over de economische vooruitzichten voor het lopende en het volgende jaar.
College	Het college van burgemeester en wethouders.
CWI	Oude benaming van UWV WERKbedrijf. CWI stond voor Centrum voor Werk en Inkomen.
DB	Dagelijks bestuur ISD Midden-Langstraat. Dit bestuur bestaat uit één collegelid uit elke gemeente.
DC	Dienstcentra.
IC	Interne controle.
I-deel of inkomensdeel	Het deel dat beschikbaar is voor de bekostiging van WWB-uitkeringen. Het budget wordt beschikbaar gesteld door het rijk. Overschotten kunnen worden behouden.
ID	In- en doorstroomregeling. Deze regeling voor gesubsidieerde arbeid is op 1 januari 2004 opgegaan in de Wet werk en bijstand.
IPW	Innovatieprogramma Werk en Bijstand 2006. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bood in 2006 de mogelijkheid om innovatieve

	programma's te subsidiëren. Het project 'Wonen, Zorg, Service in de wijk van de gemeenten Heusden en Loon op Zand wordt hieruit deels gefinancierd. Daarnaast financieren de gemeenten, de provincie en de ISD dit project.
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers. Dit is een voorziening op minimumniveau voor oudere of gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers die geen recht meer hebben op een WW-uitkering.
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen. Dit is een voorziening op minimumniveau voor oudere of gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze gewezen zelfstandigen.
IOW	Wet inkomensvoorziening oudere werklozen.
ISD	Intergemeentelijke Sociale Dienst Midden-Langstraat. Dit is een openbaar lichaam belast met de uitvoering van de gemeentelijke taken op het terrein van werk en inkomen.
KTO	Klanttevredenheidsonderzoek.
NUGGER	Niet-uitkeringsgerechtigde, die voor ondersteuning bij re-integratie een beroep kan doen op ondersteuning bij re-integratie ten laste van het W-deel.
NWW-ers	Niet werkende werkzoekenden, die ingeschreven staan bij het UWV WERKbedrijf.
OR	Ondernemingsraad. Via dit orgaan overleggen medewerkers van de ISD met de directie over onderwerpen, waarvoor een wettelijk advies- en instemmingsrecht bestaat.
RAU	Regeling administratieve uitvoeringsvoorschriften IOAW, IOAZ en Bbz 2004.
REKO	Regionaal Ketenoverleg. Aan dit overleg nemen naast de ISD het UWV WERKbedrijf, het ROC en WML deel. In dit overleg wordt onder meer gewerkt aan de uitgangspunten van de Wet SUWI.
RIB	(Privaatrechtelijk) re-integratiebedrijf.

ROFje	Rechtmatigheidsonderzoeksformulier. Dit is een inlichtingenstaat die elke maand door de klant wordt ingevuld voorafgaand aan de betaling van zijn uitkering.
RWI	Raad voor werk en inkomen. Adviesorgaan.
SUWI	Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen. In deze wet zijn afspraken over de samenwerking binnen de keten van werk en inkomen vastgelegd.
SVB	Sociale Verzekeringsbank. Dit is de uitvoeringsinstelling van de Akw, Anw en de Aow.
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
TSSA	Tijdelijke Stimuleringsregeling Samenwerkingsverband Abw
TW	Toeslagenwet. Via deze wet wordt een sociale verzekeringsuitkering in bepaalde gevallen aangevuld tot het relevante sociale minimum. Tot 2006 kent de wet een maximering, waardoor aanvulling met een gemeentelijke uitkering vaak nodig is.
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersvoorzieningen. UWV is belast met de uitvoering van WW, WAO, WIA, Wamil, Wajong en WAZ.
W-deel of werkdeel	Het deel dat beschikbaar is voor de uitvoering van re-integratieactiviteiten met inbegrip van de bekostiging van de oude gesubsidieerde arbeid (voormalige WIW- en ID-regeling). Het budget wordt beschikbaar gesteld door het rijk en is niet vrij inzetbaar. Overschotten moeten teruggestort worden.
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering. Dit is een verzekering tegen de geldelijke gevolgen van arbeidsongeschiktheid.
WI	Wet inburgering. Deze wet trad in werking op 1 januari 2007. De WI vervangt de Wet inburgering nieuwkomers.
WIJ	Wet investering in jongeren. Deze wet beoogt een leerwerkrecht te bieden voor personen tot 27 jaar.
Wk	Wet kinderopvang.

WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen. Dit is een verzekering tegen de geldelijke gevolgen van arbeidsongeschiktheid. De WIA trad in werking op 1 januari 2006.
Win	Wet inburgering nieuwkomers. Dit is de voorganger van de WI.
WIW	Wet inschakeling werkzoekenden. Op basis van deze wet was het tot 1 januari 2004 mogelijk voorzieningen te treffen voor langdurig werklozen. De wet is op 1 januari 2004 opgegaan in de Wet Werk en Bijstand.
WML	Werkbedrijf voor gesubsidieerde arbeid, activering en trajecten Midden-Langstraat. Dit is een openbaar lichaam dat is belast met de uitvoering van de gemeentelijke taken op het terrein van de Wet sociale werkvoorziening.
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Gemeenten zijn organisatorisch, financieel en beleidsmatig verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning van burgers. Verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid van de burger staan daarbij centraal.
Wsw	Wet sociale werkvoorziening. De Wsw biedt specifieke voorzieningen voor personen die op grond van persoonlijke beperkingen aangewezen zijn op aangepaste werkzaamheden.
WW	Werkloosheidswet. Dit is een verzekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid.
WWB	Wet werk en bijstand. Dit is een inkomensvoorziening op minimumniveau voor personen die geen beroep kunnen doen op een andere inkomensvoorziening.
Wwik	Wetwerk en inkomen kunstenaars. Dit is een tijdelijke inkomensvoorziening voor kunstenaars.
ZZP	Zelfstandige zonder personeel.

